

NOTA:

BEGELEIDERSGROEP MONTESSORI KINDVOLGSYSTEEM

April 2007

- 1: INLEIDING
 - 1.1 HET GEBRUIK VAN HET MONTESSORI KINDVOLGSYSTEEM
 - 1.2 WETTELIJK KADER

2. DOELSTELLING BEGELEIDERSGROEP

3. TAKEN VAN DE BEGELEIDERSGROEP
 - 3.1 VOORLICHTING GEVEN
 - 3.2 IMPLEMENTEREN
 - 3.3 ONTWIKKELEN NIEUW MATERIAAL

4. KWALITEITSEISEN
 - 4.1 COMPETENTIES LEDEN
 - 4.2 DE N.M.V.
 - 4.3 RANDVOORWAARDEN SCHOOL

5. RANDVOORWAARDEN BEGELEIDERSGROEP
 - 5.1 LIDMAATSCHAP BEGELEIDERSGROEP

6. CONTACTADRES

1: INLEIDING

1.1 Het gebruik van het montessori kindvolgsysteem

Leraren¹ in het montessoribasisonderwijs zijn vertrouwd en gewend geraakt aan het gegeven dat er veel zelf bedacht en gemaakt moet worden op het gebied van de didactische materialen en pedagogisch/didactische hulp aan kinderen.

Kenmerk van de leraren is o.a. het beschikken over een voorwaarden scheppende en begeleidende houding, waarbij het kind de gelegenheid krijgt zelf in ontmoeting met de omgeving te treden. De leraar heeft een grote verantwoordelijkheid met betrekking tot het inrichten van de omgeving en kan daarbij vanuit observatie regulerend optreden.

De omgeving als zodanig is niet statisch ingericht maar dynamisch, d.w.z. de omgeving groeit mee met dat wat de kinderen in de (heterogene-)groep nodig hebben en met hetgeen de leraar daarbij nodig acht.

In de dynamische en daardoor wisselende onderwijsleersituatie werd het in de loop van de jaren duidelijk dat de behoefte aan het registreren van het ontwikkelingsverloop van het individuele kind groter werd. Maria Montessori sprak in haar boeken over de zgn. 'antropologische aantekeningen' die zich vooral richtten op fysieke groei. Anno 21^e eeuw conformeren de meeste montessorischolen zich aan de wettelijke kaders zoals gesteld in de wet Primair onderwijs en aan de eisen die de rijksinspectie hanteert en ontvangen op basis daarvan de subsidie.

Volgen en observeren zijn basisvaardigheden van de montessorileraar, maar om aan de huidige kwaliteitseisen te voldoen is het van belang dat signaleren, gericht observeren en registreren ook tot de basisvaardigheden horen.

Een ander belangrijk aspect van het leraargedrag is dat een leraar over een wetenschappelijke en objectieve houding beschikt om 'vrij' naar het kind te kunnen kijken en op grond daarvan beslissingen kan nemen over de begeleiding op korter en langer termijn.

Het montessori kindvolgsysteem² biedt de mogelijkheid om ontwikkelingsmomenten, c.q. vaardigheden en gedrag van kinderen, in het montessori basisonderwijs op verantwoorde wijze te registreren. En om op verantwoorde wijze beslissingen te nemen over hoe het kind te begeleiden.

In augustus 2001 bracht de OBD Noordwest -Holland een map uit met daarin de invoeringsmodule voor het montessori kindvolgsysteem.³

Ook werd er in 2001 verslag gedaan van een Kortlopend Onderwijsonderzoek naar de invoering en het gebruik van het montessori kindvolgsysteem door het SCO-Kohnstamm Instituut, Universiteit van Amsterdam.⁴

¹ Sinds de wet op het basisonderwijs in 1985 spreekt men in het algemeen over leraren basisonderwijs. In specifiek montessoriaanse zin worden in dit document hiermee de leiders en leidsters bedoeld.

² Montessori kindvolgsysteem voor het montessorionderwijs, E. Westra. Uitgave NMV

³ Invoeringsmodule bij het Kind Volg Systeem voor het montessori onderwijs; Patricia Meyer, OBD Noordwest holland

⁴ Observeren en registreren; invoering en gebruik van het montessori kindvolgsysteem; M. Derriks en E. Roede. SCO-Kohnstamm Instituut, Universiteit van Amsterdam projectnummer 00.2.3.3.

1.2 Wettelijk kader

In het voorjaar van 2003 heeft de Nederlandse Montessori Vereniging (NMV)⁵ op voorstel van de Sectie Basisonderwijs het montessori kindvolgsysteem opgenomen in haar uitgavenpakket.

De Sectie kwam tot dit besluit op grond van:

- het feit dat dit het eerste volgsysteem is dat speciaal voor het montessorionderwijs is gemaakt
- de kwaliteit van het systeem zoals:
 - o de gehele ontwikkeling van het kind in beeld
 - o aangegeven observatiemomenten
 - o theoretische achtergrondinformatie
 - o de mogelijkheid hier eenduidig over te rapporteren aan ouders
 - o de mogelijkheid onafhankelijke materialen op te nemen in het systeem
- de stimulans, die de invoering van dit kindvolgsysteem geeft, aan de verbetering van het montessori onderwijs.

De Sectie Basisonderwijs adviseert dan ook aan scholen dit montessori kindvolgsysteem te gebruiken.

Over de kwaliteit van dit montessori kindvolgsysteem is van het begin met de inspectie gecommuniceerd in het kader van de nieuwe Wet Onderwijs Toetsing (PKO en JO in 2003)

De inspectie reageerde als volgt:

- een positieve beoordeling bij het adequaat gebruik van het montessori kindvolgsysteem op het vereiste dat leraren de vorderingen en ontwikkeling van hun leerlingen volgen (**P6**)*
- een voldoende beoordeling op het vereiste gunstige voorwaarden te scheppen voor de begeleiding van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften als het systeem vroegtijdig (=adequaat) wordt ingezet en bevestiging met onafhankelijke middelen niet schuwt (**ZB3**)*
- het is noodzakelijk om gebruik te maken van de opgenomen onafhankelijke middelen om te voldoen aan het waarborgen van de vereiste kwaliteit van de toetsing gedurende en/of aan het einde van de schoolloopbaan (**TO1 en 2**)*
- evenzo voor het tonen dat de resultaten op het ten minste te verwachten niveau liggen (**O1**)*

Zo maakt het montessori kindvolgsysteem het mogelijk te voldoen aan de vereisten van de inspectie en te voldoen aan de kwaliteitsverwachtingen van de NMV.

De codes zijn afkomstig van het toezichtskader van de inspectie d.d.2003⁶.

In het voorjaar van 2007 zijn er opnieuw contacten gelegd met de inspectie. De uitkomsten ervan zullen in het vervolg via de website: www.montessori.nl op de pagina van het MKVS worden medegedeeld.

⁵ Brief aan de montessorischolen van de NMV d.d. 09-10-2003

⁶ Montessorionderwijs en PKO en JO; werkdocument inspectierapport Utrecht, augustus 2003

2. DOELSTELLING BEGELEIDERSGROEP MKVS

Gedurende de eerste 3 jaren is de implementatie van het montessori kindvolgsysteem (het MKVS) op diverse scholen hoofdzakelijk ondersteund door de auteur.

Naar mate er meer scholen gebruik maken van het systeem werd duidelijk dat het van belang was een grotere groep begeleiders samen te stellen, om aan de vraag naar voorlichting en implementatie te kunnen voldoen.

De doelstelling van de begeleidersgroep montessori Kindvolgsysteem is:

- op professionele wijze voorlichting geven en begeleiding bij de implementatie verzorgen.
- nieuwe aansluitende producten ontwikkelen die het gebruik van het MKVS intensiveren en het MKVS actueel houden
- contacten onderhouden met de inspectie
- gebruikersbijeenkomsten organiseren om het MKVS vanuit de praktijk te kunnen blijven evalueren en groepen leraren bij elkaar te brengen om elkaar te informeren over het gebruik van het MKVS.

Leden van de begeleidersgroep zijn (ervarings-) deskundigen en volledig opgeleid in het montessorionderwijs. Zij beschikken vanaf 1 augustus 2006 over een NMV licentie waarin o.a. het volgende is beschreven:

“Artikel 3:

De licentiehouder wordt geacht:

A: begeleiding te bieden bij de invoering en het gebruik van het MKVS overeenkomstig het gedachtegoed op basis waarvan het MKVS is ontwikkeld en met inachtneming van professionele standaarden;

B: in het kader van deskundigheidsbevordering en productontwikkeling deel te nemen en een inhoudelijke bijdrage te leveren aan regionale en/of landelijke bijeenkomsten met andere licentiehouders;

C: desgevraagd door de NMV een bijdrage te leveren aan landelijke evaluatie, ontwikkeling en bijstelling van het MKVS”.

3 TAKEN VAN DE BEGELEIDERSGROEP

3.1 Voorlichting geven

De begeleiders kunnen toelichten hoe de invoering en het gebruik van het MKVS zijn uitstraling heeft op het micro niveau (groepsniveau), op het meso niveau (gehele school) en op het macro niveau (het montessorionderwijs).

Met andere woorden: zij hebben zicht op wat het MKVS kan betekenen in de praktijk. Het gaat hierbij dan om de volgende concrete punten:

Wat betekent het gebruik van het MKVS voor de leraar?

- Investing in tijd en energie: Lezen , studeren, noteren, uitwerken, bespreken, maatregelen treffen
- Consequent kijken naar kinderen vanuit de montessoriaanse visie: bereid zijn om dit voor te laten gaan op eigen onderwijs en antropologische ideeën: kijken naar proces en product en kijken naar de positieve ontwikkelingsmomenten.
- Vaardigheden aanleren: signaleren, observeren, registreren en op verschillende wijzen formatief evalueren.
- Klassenmanagement evalueren/afstemmen op het gebruik van het MKVS.
- Gegevens kunnen interpreteren en bespreken in concrete gedragsbeschrijvingen: ouders de opbrengst van 3 maandelijkse registratie kunnen toelichten, zowel op alle positieve als ook op negatieve ontwikkelingsmomenten.
- Overleg in de bouw willen voeren en eigen professionaliteit aan de orde willen stellen: kinddossiers doorspreken op wat is gezien en onderling bezoek in de groep willen toestaan. Openstaan voor verbetering.
- Bereid zijn de vaktechnische taal te willen spreken en de intuïtieve benadering te vervangen of aan te vullen met een professionele benadering.

Wat betekent het gebruik van het MKVS voor het kind en de kinderen?

- Kinderen leren dat het proces doormaken belangrijk wordt gevonden
- Ze leren reflecteren op eigen gedrag en dat van anderen
- Ze leren verantwoordelijkheid dragen voor het eigen ontwikkelingsproces en daarover verantwoording af te leggen

Wat betekent het MKVS voor de school?

- Tijdsinvestering zowel op school als daarbuiten; organisatorische afspraken
- Een doorgaande lijn in didactiek, methodiek en pedagogiek
- Afstemmingsonderwijs, c.q individu gericht onderwijs
- Professionalisering, samenwerking en communicatie
- Naar buiten toe herkenbaar montessorionderwijs: ouderavond/voorlichting aan ouders
- Kwaliteit: collectieve aandacht voor het leren van de kinderen

Wat betekent het MKVS voor de directie?

- Richting willen geven aan visie en ideeën
- Deskundigheidsbevordering op het montessoriconcept
- Willen investeren in middelen en instrumenten
- Wettelijke verantwoordelijkheid

Wat betekent het MKVS voor het montessorionderwijs?

- Eenduidige visie en vormgeving
- Versterking van het montessorionderwijs
- Hoge kwaliteit en rendement

De voorlichting wordt afgesloten met een concreet plan met tijdsinvestering en de keuze hoe men op de school met het MKVS aan de slag wilt

3.2 Implementeren

Schoolteams maken verschillende keuzes m.b.t. het invoeringstraject.

De begeleidingsgroep kiest als uitgangspunt voor het invoeren in alle bouwen tegelijk.

De begeleider uit de begeleidingsgroep begeleidt het schoolteam bij het uitzetten van het traject en probeert het team bij het veranderingstraject procesmatig te begeleiden.

De start van een team kunnen meebepalen leidt tot de volgende mogelijkheden:

- men begint met alle kinderen in de bouw
- alleen met een jaargroep in de bouw
- met een paar kinderen uit ieder bouwjaar
- gecombineerd met alle onderdelen uit het MKVS of met een enkel onderdeel uit het MKVS

Van belang is dat er in de planning goed wordt afgesproken hoe de afspraken worden vastgelegd en gecontroleerd.

Hierbij is van belang dat er regelmatig bouw/teamoverleg is over het MKVS .

3.3 Ontwikkelen van nieuw materiaal

Het MKVS zelf bestaat uit een handleiding voor de leraar en een kinddossier voor elk kind voor 8 jaren basisonderwijs.

Daarnaast is er een publicatie:het lusmodel montessori basisonderwijs die van belang is omdat hierin het didactische model is uitgewerkt. In het MKVS is dit een van de uitgangspunten ten aanzien van de kwaliteit van het werk door kinderen.

Er gaat nog ontwikkeld worden

- werkdoosiers voor de kinderen (portfolio) (schooljaar 2007 – 2008)
- een nota met adviezen rondom de overgang van BO naar VO
- een aanvulling voor de leeftijd van voor 4 jaar
- een digitale versie (september/oktober 2007)

4 KWALITEITSEISEN

4.1 Competenties van de leden

Men kan:

1. werken met een groep en met individuele leraren
2. leraren coachen
3. processen herkennen en begeleiden

4. werken met het lusmodel
5. werken met het montessorimateriaal als exempels / paradigma's
6. theoretische achtergronden binnen het MKVS toelichten en die koppelen aan de visie van het schoolteam.
7. aansluiten bij de wens van een school en/of daarin een grens aangeven
8. trajecten uitstippelen en afstemmen
9. begeleiding bieden aan de leraar
10. in overleg treden met de directie en het management team
11. keuzes van de schoolteams kunnen respecteren en zo mogelijk consequenties eraan verbinden
12. men kan werken in het teamverband van de begeleidersgroep
13. in overleg treden met de NMV
14. samenwerken met schoolbegeleiders en opleiders
15. verantwoordelijkheid dragen en afleggen over de werkzaamheden aan de begeleidersgroep

4.2 De NMV

De NMV is de beheerder van het MKVS.

De NMV houdt de begeleidersgroep in stand en verstrekt de licenties.

De sectie basisonderwijs van de NMV is het orgaan waar besluiten worden genomen over maatregelen die het veld betreffen. De NMV heeft een contract met de auteur over het gebruik en het wijzigen en aanvullen van het MKVS.

De begeleidersgroep kan op eigen initiatief in contact treden met de NMV en met de auteur, maar kan niet eigenhandig veranderingen aanbrengen.

4.3 Randvoorwaarden school

Het MKVS is bedoeld voor het montessoribasisonderwijs.

Om met het MKVS te kunnen werken is vereist dat de werktijd een centrale plaats inneemt binnen de schooltijden. Binnen deze werktijd vindt het grootste deel plaats van de signalering en de observatie. Daar komen de groepsactiviteiten bij die buiten de werktijd om plaatsvinden.

Tijdens de werktijd is de vrijheid van werkkeuze, werkduur, werktempo en werkcyclus van kracht zolang er sprake is van een ontwikkeling binnen de zgn lus.

Toetsen worden gebruikt om de individuele ontwikkeling van kinderen te kunnen bepalen indien gebleken is dat via het MKVS de ontwikkeling niet duidelijk te maken is.

Het MKVS is productief als het kind in beeld kan worden gebracht op de sterke en de zwakke kanten in de ontwikkeling. Daarnaast is het van belang dat de leraar de beslissingen die hij heeft genomen omtrent de begeleiding, naar aanleiding van de signaleringen (dagelijks) en naar aanleiding van het resultaat op het profiel (3 maandelijks), in het MKVS heeft opgenomen.

Goed registreren leidt zo tot goed afstemmingsonderwijs.

Voorwaarden hiertoe zijn:

- draagvlak voor schoolspecifieke invoering van het MKVS
- gerichte groepsactiviteiten in beperkte mate

- geen gebruik van methoden met groepsinstructies
- professionele insteek van leraren (zie startbekwaamheden NMV)
- volledig gebruik van het totale pakket MKVS
- veel (effectieve) werktijd voor de kinderen
- ontwikkelingsgericht begeleiden
- nadruk op ontwikkeling van het gedrag en de vaardigheden
- goed klassenmanagement
- het materiaal gebruiken als 'middel' en niet als 'doel'

5 RANDVOORWAARDEN BEGELEIDERSGROEP

5.1 Lidmaatschap

- leden van schoolteams die het MKVS gebruiken en die in het bezit zijn van een diploma met praktijkaantekening kunnen lid zijn van de begeleidingsgroep
- schoolbegeleiders die in het bezit zijn van het montessoridiploma basisonderwijs of het montessorionderwijs als specialiteit hebben
- opleiders van de montessoriopleiding en montessoriomscholing
- leden zijn het liefst verspreid over het hele land
- leden zijn in het bezit van een licentie

6 Contactadres

Contact met de begeleidingsgroep voor informatie, voorlichting en ondersteuning kan men leggen via het e-mailadres: nmv-mkvsbegeleiders@montessori.nl

Informatiefolders zijn ook via dit adres aan te vragen.

Voor informatie zie ook: www.montessori.nl